ných rostlin též jiné barvy); tyčinky bez křídel a zubů. Plod širokopřehrádečná, v obrysu obvejčitá až obvejčitě okrouhlá, mírně nafouklá šešulka; stř. žilka chlopní málo zřetelná; čnělka krátká, ale zřetelná, blizna paličkovitá; pouzdra jednosemenná; osemení po navlhčení slizovatí; klíček bokokořenný. – Asi 5 druhů ve Středozemí, na Azorech, Kanárských ostrovech a Madeiře. – Entomogam. Autogam.

1. *Lobularia maritima* (L.) DESV. – tařicovka přímořská Tab. 32/4

Lobularia maritima (LINNAEUS) DESVAUX J. Bot. Appl. 3: 162, 1815. – Syn.: *Clypeola maritima* L. Sp. Pl. 652, 1753. – *Alyssum maritimum* (L.) LAM. Encycl. Méth. Bot. 1: 98, 1783. – *Koniga maritima* (L.) R. BR. in DENHAM et CLAPPERTON Narr. Trav. Discov. North Centr. Afr. App. 214, 1826. – *Alyssum benthamii* hort.

Lodyhy 10–30 (–40) cm vys., poléhavé, vystoupavé až ± přímé, většinou už od báze bohatě větvené, podobně jako listy ± hustě pokryté přitisklými dvouramennými chlupy, řidčeji skoro lysé. Listy čárkovitě kopinaté, 2–4 cm dl., celokrajné, přisedlé, husté. Květy drobné, intenzívně medově vonící, na chlupatých stopkách; kališní lístky vejčité, ca 1,5 mm dl; korunní lístky ± okrouhlé, 3,0–3,5 mm dl., bílé, červenavé nebo fialové. Plodenství značně prodloužené, plodní stopky přímo až rovnovážně odstálé. Šešulky v obrysu obvejčité až obvejčitě okrouhlé, 2–3 mm dl., hustě pýřité až skoro lysé; čnělka 0,3–0,5 mm dl. Semena v obrysu okrouhle eliptická, 1,2–1,5 mm dl., úzce křídlatá. VI–IX (–X). Tf.

$2n = 24$ (extra fines)

Pěstuje se v zahradách a v parcích jako okrasná letnička (zejména v lemech záhonů), popř. jako medonosná rostlina; zřídka přechodně zplaňuje (např. Praha, Raspenava, Humpolec, Litomyšl, Brno, Hlohovec u Valtic). V kultuře nejčastěji v cv. Benthamii (syn.: *Alyssum benthamii* hort.), který se vyznačuje poměrně nízkým, hustým a polštářovitým vzrůstem a bílými, červenavými nebo fialovými květy. Druh je původní ve Středozemí, na Azorech, Kanárských ostrovech a Madeiře, kde roste jako vytrvalá rostlina hlavně při mořských pobřežích. Pěstuje se a příležitostně zplaňuje ve většině evropských zemí, rovněž v Asii, Severní a Jižní Americe a na Novém Zélandě.

28. *Berteroa* DC. – šedivka *)

Berteroa DE CANDOLLE Regni Veg. Syst. Natur. 2: 290, 1821. – Syn.: *Alyssum* L. Sp. Pl. 650, 1753 p. p. min.

Jednoleté až vytrvalé byliny s tenkým světlým hlavním kořenem, pokryté hvězdovitými, popř. též dlouhými, vidličnatě větvenými a jednoduchými chlupy. Listy ± kopinaté, celokrajné (dol. někdy chobotnatě zubaté); v jejich mezofylu velmi řídce myrosinové buňky. Květy v jednoduchých hroznech. Kališní lístky za květu přímo odstálé; korunní lístky hluboce dvouklané, bílé; nitky vnějších tyčinek s bazálním zoubkem, nitky vnitřních tyčinek na bázi poněkud křídlatě rozšířené; nektaria po jednom na obou stranách vnějších tyčinek, často párovitě splývají v půlměsíčité valy. Plod v obrysu eliptická nebo vejčitá širokopřehrádečná šešulka; chlopně mírně vypouklé, síťovitě žilnaté, bez zřetelné stř. žilky; čnělka dlouhá, tenká, vytrvávající; blizna paličkovitá. Semena po 2–6 (–7) v pouzdrech šešulky, ± plochá, bez barevně odlišeného křídlatého lemu; osemení po navlhčení neslizovatí; klíček bokokořenný. – Asi 7 druhů v Evropě, z. a stř. Asii. – Entomogam. Autogam. Anemochor. Antropochor.

1a Šešulky v obrysu eliptické, řidčeji ± vejčité, pokryté jen hvězdovitými chlupy . . . . . **1. *B. incana***

b Šešulky v obrysu ± vejčité, pokryté jednak hvězdovitými, jednak dlouhými, poměrně silnými vidličnatě větvenými a jednoduchými chlupy . . . . . **2. *B. stricta***

1. *Berteroa incana* (L.) DC. – šedivka šedá Tab. 32/1

Berteroa incana (LINNAEUS) DE CANDOLLE Regni Veg. Syst. Natur. 2: 291, 1821. – Syn.: *Alyssum incanum* L. Sp. Pl. 650, 1753. – *Farsetia incana* (L.) R. BR. in AIT. Hort. Kew., ed. 2, 4: 96, 1812. – *Camelina incana* (L.) J. et C. PRESL Fl. Čechica 134, 1819.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1040. – PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 824. – Pl. Čechoslov. Exs., no 111. – Extra fines: Eston. Pl., no 62. – Fl. Neerl. Exs., no 636. – Pl. Polon. Exs., no 424. – Fl. Rom. Exs., no 1012. – Fl. Siles. Exs., no 432.

Jednoleté, dvouleté až krátce vytrvalé, většinou zelenavě šedavé byliny; lodyha 20–60 (–70) cm vys., přímá nebo na bázi vystoupavá, jednoduchá nebo častěji ± bohatě větvená, na bázi ± dřevnatá, často načervenalá, celá – podobně jako listy – většinou hustě pokrytá přitisklými hvězdovitými chlupy. Lodyžní listy četné, kopinaté nebo

*) Zpracoval M. Smejkal

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)

podlouhle kopinaté, celokrajné (dol. někdy mělce chobotnatě zubaté), zúžené ve ± nezřetelný řapík. Hrozny zpočátku krátké, za plodu značně prodloužené a většinou poměrně řídké; květní stopky 5–8 mm dl., hvězdovitě chlupaté a s delšími, šikmo odstálými vidličnatými popř. též jednoduchými chlupy. Kališní lístky 2—3 mm dl., vejčité, opadavé; korunní lístky 4,5–6,0 mm dl., bílé, klínovitě obvejčité, téměř do poloviny dvouklané (výkrojek úzký, laloky nahoře zaokrouhlené). Plodní stopky přímo odstálé nebo častěji ± vzpřímené, 5–10 (–12) mm dl. Šešulky v obrysu eliptické, řidčeji ± vejčité, bez čnělky (4–) 5–9 (–10) mm dl., 3–5 mm šir.; chlopně mírně vypouklé, pokryté malými hvězdovitými chlupy; čnělka (1,5–) 2,0–3,5 (–4,0) mm dl., poměrně tenká, v dol. 1/2 (–2/3) řídce hvězdovitě chlupatá. Semena ± okrouhlá, ± plochá, 1,5–2,0 mm v průměru, bez okraje nebo s úzkým okrajem (ale bez barevně odlišeného blanitého lemu); osemení hladké. VI-IX (–X). Tf-Hkf.

$2n = 16$ (ČR: 11a. Všet. Pol.)

Variabilita: Projevuje se jen vznikem ekomorfóz (zejména na vyprahlých, štěrkovitých nebo kamenitých místech) a taxonomicky bezvýznamných odchylek v hustotě odění rostlin. Jako var. *viridis* (TAUSCH) O. KUNTZE a var. *virescens* ABROMEIT označovala starší literatura řídce chlupaté (a proto zelenavě zbarvené) rostliny.

Ekologie a cenologie: Rumiště, pustá místa, navážky, železniční náspy, nádraží, příkopy u cest a silnic, polní meze, úvozy, pískovny, lomy, suché kamenité a skalnaté stráně, úhory a pole (zvl. v jeteli a vojtěšce), hřbitovy, řidčeji na starých zdech; převážně na suchých a výslunných místech, nejčastěji na vysychavých, lehkých, dusíkem poněkud ovlivněných písčitých a štěrkovitých, řidčeji také na kamenitých, popř. skalnatých půdách. Těžiště výskytu ve společenstvech třídy *Artemisietea vulgaris* (diagnostický druh svazu *Onopordion acanthii* a asociace *Berteroetum incanae* SISSINGH et TIDEMAN in SISSINGH 1950), dále v některých společenstvech tříd *Chenopodietea* a *Plantaginetea majoris*. Charakteristický a poměrně častý je také výskyt v řadě ruderalizovaných suchomilných travinných společenstvech zejména tříd *Koelerio-Corynephoretea* a *Festuco-Brometea*, řidčeji i svazu *Dauco-Melilotion*. Obdobně se někdy vyskytuje také v degradovaných společenstvech třídy *Sedo-Scleranthetea*, zejména svazu *Thero-Airion*.

Rozšíření v ČR: V termofytiku a v mezofytiku (zejména jeho nižších, teplejších oblastech) dosti hojně až hojně, v oreofytiku velmi vzácně. Od planárního do suprakolinního stupně souvisle, v submontánním roztroušeně až vzácně a často jen přechodně (max.: Nové Město na Moravě, ca 630 m). – Mapy: SLAVÍK FKS 1990: 115.

T: ve všech fyt. o. – M: [s největší pravděpodobností chybí ve fyt. o. 22. Halštr. vrch., 23. Smrč. a snad i 26. Čes. les], jinak rozšířená v celé zbývající části oblasti, ale se zjevně řidším, mezerovitým a méně stálým výskytem ve fyt. o. 34. Branž. hv., 38. Bud. pán., 40. Jihočes. pah., 42. Votic. pah., 59. Orl. podh., 67. Českomor. vrch. (zde řidší zejména na české straně a ve vyšších polohách), 69. Želez. hory, 71. Drah. vrch. (vzácnější ve vrcholové části), 75. Jes. podh. – O: 91. Žďár. vrchy (Nové Město na Moravě).

Celkové rozšíření: Střední, s., v. a jv. Evropa, z. Asie, Sibiř (až k Bajkalskému jezeru); zavlečená nebo v různém stupni zdomácnělá v některých zemích z. Evropy. Vlivem synantropního šíření je hranice jejího přirozeného areálu v z. a s. Evropě nejistá; druhotně se vyskytuje také v Severní Americe. – Mapy: MEUSEL et al. 1965: 183.

2. *Berteroa stricta* BOISS. et HELDR. – šedivka tuhá

Berteroa stricta BOISSIER et HELDREICH Diagn. Pl. Orient. Nov. 3/1: 35, 1853. – Syn.: *Berteroa incana* (L.) DC. var. *trichocarpa* ROHLENA Magy. Bot. Lap. 6: 151, 1907. – *B. incana* (L.) DC. var. *bulgarica* DEGEN et URUM. Magy. Bot. Lap. 10: 111, 1911. – *B. incana* (L.) DC. var. *stricta* (BOISS. et HELDR.) TURRILL Kew Bull. 1920: 181, 1920. – *B. incana* (L.) DC. subsp. *stricta* (BOISS. et HELDR.) STOJ. et STEFANOV Fl. Bălg., ed. 3, 533, 1948. – *B. adrianopolitana* PODP. in sched. (BRNU).

Jednoleté (?), dvouleté až krátce vytrvalé byliny, velikostí, oděním, tvarem listů, velikostí květů, plodů a semen shodné s předcházejícím druhem, od něhož se liší jen v obrysu ± vejčitými šešulkami, jejichž chlopně jsou pokryté jednak malými hvězdovitými chlupy, jednak poměrně silnými vidličnatě větvenými (dvouramennými) a jednoduchými chlupy; obojí tyto chlupy jsou mnohem delší než průměr hvězdovitých chlupů. VI–VIII (–IX). Tf(?)–Hkf.

$2n = ?$

Ojediněle zavlečená: Praha-Žižkov, překladové nádraží (1960); další druhotné výskyty u nás však nelze vyloučit. Ze svého areálu (stř. a j. část Jugoslávie, Bulharsko, Řecko a s největší pravděpodobností Albánie) je možná občas zavlékána do některých evropských zemí, ale s výjimkou ČR zatím není žádný takový výskyt známý (pro svou podobnost s *B. incana* může být přehlížena a s tímto druhem zaměňována).

Poznámka: Poměrně velká názorová nejednota na otázku přiměřeného taxonomického hodnocení druhu *B. stricta* BOISS. et HELDR. plyne především z dosud nedostatečně objasněných taxonomicko–chorologických vztahů tohoto velmi málo známého druhu k blízce příbuznému druhu *B. incana* (L.) DC. popř. k některým jiným balkánským druhům rodu. Na Balkáně údajně značnou měrou zastupuje *B. stricta* příbuznou *B. incana*; existence jejich tranzitů není známá.

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)

Tab. 32: 1 *Berteroa incana*, 1a – plod. – 2 *Aubrieta deltoidea*, 2a – plod. – 3 *A. columnae*, plod. – 4 *Lobularia maritima*, 4a – plod.

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)

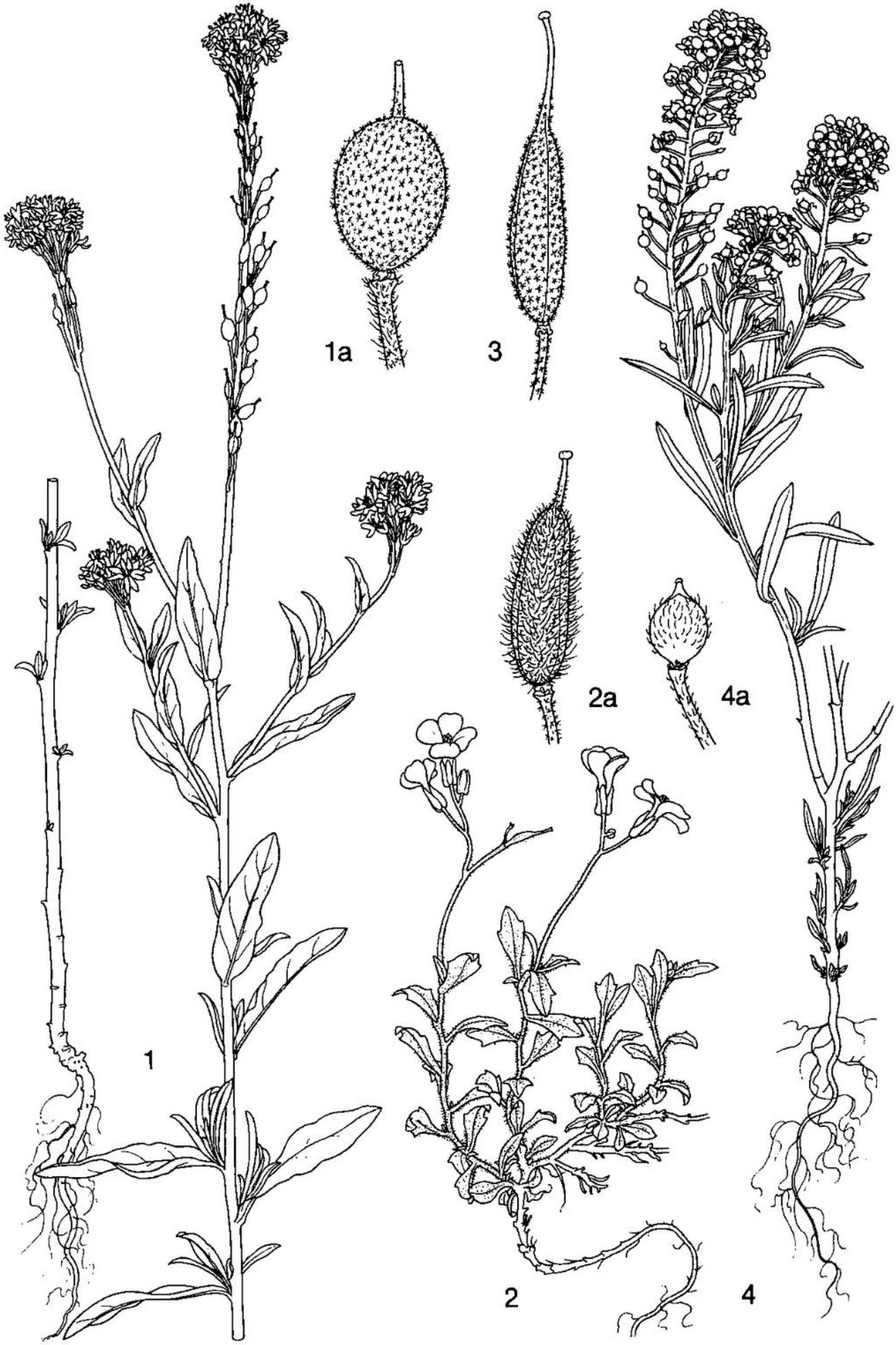

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)